

Тетяна Молчанова

КОСТЯНТИН ДОНЧЕНКО: ОСОБИСТІТЬ – МУЗИКАНТ – ПЕДАГОГ

З особливою повагою та вдячністю ми згадуємо тих, хто стояв у витоків Львівської фортепіанної школи, віддаючи свої сили та енергію, знання і талант для її становлення і розвитку. Одним із таких піаністів був Костянтин Сергійович Донченко, у професійній біографії якого був і період завідування кафедрою концертмейстерства. У 1972/73 навчальному році він став першим завідувачем відокремленої і автономно існуючої кафедри концертмейстерства Львівської консерваторії, яку очолював до 1983 року. Саме Костянтин Сергійович розпочав велику роботу по формуванню та розбудові кафедри.

Він народився 2 грудня 1912 року у місті Омську, що у Західному Сибіру (Росія). Тут минули його дитячі та юнацькі роки. Закінчивши Омську середню школу, а згодом фортепіанний відділ Омського музичного технікуму (тепер – Омське музичне училище ім. В. Я. Шебалина), Костянтин Донченко вступив на фортепіанний факультет Ленінградської консерваторії (тепер – Санкт-Петербурзька державна консерваторія ім. М. Римського-Корсакова), де спершу навчався в класі І. Рензіна (учня відомого педагога, піаніста і композитора Л. Ніколаєва), а з III курсу – вже в класі самого Л. Ніколаєва. Навчаючись у Ленінградській консерваторії, він мав змогу слухати концерти багатьох відомих піаністів: А. Шнабеля, А. Рубінштейна, А. Корто, В. Софронницького, С. Ріхтера, М. Юдіної та інших. Після закінчення консерваторії – два роки працював на периферії. А в 1939 році Костянтин Сергійович вступив до аспірантури Ленінградської консерваторії (клас Л. Ніколаєва). Та через Другу світову війну був змушений перервати навчання. У лавах Радянської Армії Костянтин Донченко прослужив майже 6 років. У 1946 році – поновився в аспірантурі, завершивши навчання у 1949-му. Цього ж року (згідно скерування) розпочав свою педагогічну діяльність на кафедрі спеціального фортепіано у Львівській державній музичній академії ім. М. Лисенка (тепер – Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка). У 1958 році отримав звання доцента.

Багато сил Костянтин Сергійович віддавав концертній діяльності, яка стала його найулюбленішим заняттям в консерваторії. *«Я завжди відчував себе насамперед піаністом»*, – згадує музикант [Цит. за: 2, с. 133].

Дивовижна і загадкова професія музиканта-виконавця. Здавалося б, завдання артиста – донести до аудиторії задум композитора, зафіксований у нотних знаках раз і назавжди. Та часом у руках одного цей текст залишається мертвою буквою, під пальцями ж іншого – оживає, перетворюючись на схвильований світ звуків. До таких музикантів належав і Костянтин Сергійович. І хоча часом йому бракувало

більш ясного інтонування, щирості у висловленні ліричних почуттів, музикант захоплював бездоганною віртуозністю, яскравою концертністю. В історії Львівської піаністичної школи Костянтин Донченко залишився, насамперед, як віртуоз, гру якого вирізняв феноменальний технічний блиск. До числа його безперечних достоїнств належало почуття форми, багата фантазія, здатність досягати яскравих кульмінацій, краса звуку. Всі ці якості найяскравіше виявлялися у виконанні творів Л. ван Бетховена, Ф. Шопена, С. Рахманінова. Його концертні програми втілювали широкий діапазон творчих зацікавлень піаніста. Він став виконавцем усіх 32 сонат Л. ван Бетховена, 12 етюдів і 4 балад Ф. Шопена, 24 Прелюдій К. Дебюссі, сонат G dur і B dur Ф. Шуберта, 9 Прелюдій С. Рахманінова. Піаніст познайомив слухачів зі своєю трактовкою концерту C dur Й. С. Баха для двох фортепіано (другу партію виконував львівський піаніст Й. Радін), концерту Es dur В. А. Моцарта, концерту e moll Ф. Шопена, які він виконував з симфонічним оркестром Львівської філармонії. Та поряд з цими творами Костянтин Сергійович загравав чимало творів українських композиторів, зокрема це «Слов'янський концерт» c moll Б. Лятошинського, Ноктюрн І. Вимера, 1 частина концерту для фортепіано та Фантазію Р. Сімовича, 1 частина концерту fis moll та Елегія С. Людкевича, Три коломийки М. Колеси, «Гірська легенда» А. Кос-Анатольського. Костянтин Сергійович був першим, хто записав платівку з творами цих західноукраїнських композиторів.

Чимало сил та енергії Костянтин Сергійович віддавав педагогічній діяльності. Вона займала більше сил, ніж сольна кар'єра. Та як відомо, заняття зі студентами збагачують і самого педагога: спільні пошуки нових трактувань, пробудження в учневі музичної самосвідомості, самостійності мислення. У кожному зі своїх студентів Костянтин Сергійович прагнув виховувати справжню художню особистість. Викладачі і колишні студенти згадують його лише добрим словом. Як згадує одна з його вихованок – професор М. С. Макара: «Він був надзвичайно доброзичливим, закоханим у музику, ерудованим, з великим виконавським репертуаром. Пригадую, що мене вразило під час знайомства з Костянтином Сергійовичем, коли я прийшла на перший урок до нього, він міг одразу виконати будь-який твір з моєї програми – заграти його напам'ять, до того ж з будь-якої частини. Мій вчитель був одним з небагатьох викладачів, який виступав як піаніст із сольними програми. А ще у Костянтина Сергійовича було дивовижне, інтелігентне почуття гумору».

Його клас закінчило понад 50 піаністів, які працюють у різних куточках світу. Костянтин Сергійович постійно надавав методичну допомогу і музичним училищам Тернополя, Івано-Франківська, Ужгорода.

У 1972 році Костянтин Сергійович став першим завідувачем відокремленої кафедри концертмейстерства, яку очолював до 1983 року. Бути першим – надзвичайно відповідально. Він був делікатним, толерантним, витончено інтелігентним, здатним до розуміння, сприйняття, терпимого ставлення до світу і людей. У своїх вимогах до концертмейстерів наголошував на відчутті стилю твору, якості звуковидобування і, безумовно, вирішенні спільних виконавських завдань.

А я пригадую його повагу до кожного, з ким він спілкувався, його посмішку і те, що повсякчас дивувало: Костянтин Сергійович завжди першим вітався з нами, студентами, з великою увагою ставився до кожної проблеми, яка виникала в його учнів.

Костянтин Донченко був нагороджений нагрудним знаком Міністерства культури СРСР «За відмінну роботу», медаллю «Ветеран праці». Працював до виходу на пенсію (1984). Цього ж року виїхав до Ленінграду, де проживав до своїх останніх днів. Помер 25 травня 2004 року.

Такі факти і коротка біографія музиканта. У наш час стрімкого інформаційного потоку, політичної нестабільності, життєвих труднощів ми, на превеликий жаль, не завжди встигаємо поспілкуватися зі своїми талановитими колегами, дізнатися про них більше, глибше зрозуміти і почути їх.

Та немає сумніву, що ім'я, професійний і творчий шлях Костянтина Сергійовича Донченка, його висока культура та надзвичайна інтелігентність назавжди залишаться в пам'яті нащадків. Скромні дані біографії, яку він подав у своїй Особовій справі, а нам – музика, лише музика...

На засіданні кафедри концертмейстерства.
Зліва направо: О. Бонковська, Б. Тацуняк, К. Донченко, З. Максименко

Література [про К. Донченка]

1. Кашкадамова Н. Костянтин Донченко. *Енциклопедія сучасної України*. 2008. Т. 8. С. 314.
2. Лабанців-Попко З. Костянтин Донченко. *Сто піаністів Галичини*. Львів: Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка у Львові, 2008. С.132–134.
3. Сторінки історії Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка / ред. кол.: І. Пилатюк та ін. Львів: Сполом, 2008. Вид. 2-ге, доп. [Про К. Донченка:] С. 226, 247–248.

Дискографія

1. Фортепіанні твори українських композиторів: С. Людкевич. Елегія; М. Колесса. Три колосийки; І. Вимер. Ноктюрн; А. Кос-Анатольський. Гірська легенда / Виконує К. Донченко. Мелодія. СМ 03519–20.

